

Massimo Gramellini

IK WENS JE MOOIE DROMEN

Vertaald uit het Italiaans door Jan van der Haar

I

Veertig jaar daarvoor was ik op de laatste dag van het jaar zo vroeg wakker geworden dat ik nog dacht te dromen. Ik herinner me nog de geur van mijn moeder in mijn kamer, haar peignoir aan het voeteneind. Wat deed die daar?

Bovendien: de sneeuw op de vensterbank, de brandende lichten in heel het huis, een geluid van trage voetstappen en dat gejammer van een gewond wezen.

‘Neeeee!’

Ik schiet de verkeerde pantoffels aan, maar er is geen tijd om het goed te maken. De deur piept al onder mijn handen, en dan zie ik hem midden in de gang naast de kerstboom.

Mijn vader.

De woudreus van mijn jeugd, door een onzichtbare kracht gebogen als een wilg en bij zijn oksels ondersteund door twee onbekenden.

Hij droeg de purperkleurige kamerjas die hij van mijn moeder had gekregen. Die met een gordijnkoord in plaats van een ceintuur. Hij bewoog zich schoksgewijs, schoppend en kronkelend.

Toen hij me zag, hoorde ik hem mompelen: ‘Dat is mijn zoon... Breng hem naar de burens alsjeblieft.’

Hij wierp zijn hoofd in zijn nek en stootte tegen de kerstboom. Een engeltje met glazen vleugels verloor zijn evenwicht en viel op het vloerkleed.

De onbekenden waren stil maar vriendelijk en stalden me aan de andere kant van de galerij bij een gepensioneerd echtpaar.

Tiglio en Palmira.

Tiglio trad het leven tegemoet van achter het permanente pantser van zijn streepjespyjama en met de troost van een hardnekkige doofheid. Hij communiceerde uitsluitend schriftelijk, maar die ochtend weigerde hij antwoord te geven op de vragen die ik in blokletters voor hem in de kantlijn van de krant had gekrabbeld.

WAAR IS

MAMA?

HEBBEN

ZE

PAPA

BE-

ROOFD?

In de nacht moesten er bandieten zijn binnengedrongen in huis... En stel dat het die twee waren geweest die hem bij zijn oksels hielden?

Palmira verscheen met de boodschappentassen.

‘Papa heeft een beetje hoofdpijn, kind. Maar nu is het goed met hem. Die heren waren de dokters die hem hebben onderzocht.’

‘Waarom hadden ze dan geen doktersjas aan?’

‘Die dragen ze alleen in het ziekenhuis.’

‘En waarom waren het er twee?’

‘De doktors van de eerste hulp zijn altijd met zijn tweeën.’

‘Ah, ja. Als er dan opeens een ziek wordt, kan de ander hem beter maken. Waar is mama?’

‘Papa is met haar een boodschap doen.’

‘En wanneer komt ze terug?’

‘Snel, je zult zien. Wil je warme chocolademelk?’

Bij ontstentenis van mijn moeder nam ik genoeg met de chocolademelk.

Een paar uur later namen de beste vrienden van mijn ouders me onder hun hoede.

Giorgio en Ginetta.

Ik geloof niet dat ik ze ooit apart heb gezien. Mijn vader en moeder hadden elkaar leren kennen op hun bruiloft, iets wat de radertjes in mijn koppetje bleef prikkelen.

‘Mama, luister: stel dat Giorgio en Ginetta vergeten waren om je mee te nemen naar het feest, zou jij dan toch mijn mama zijn geworden of een van de andere vrouwen daar?’

Mijn tong stond nooit stil, al zat hij onder de scheuren en de stopsels als de voorschoot van een ambachtsman.

‘Het is een wonder dat uw zoon met zulk gereedschap kan praten,’ had de kinderarts tegen mijn moeder gezegd.

‘Nu is er wel een ander wonder nodig, dokter: hem af en toe zijn mond laten houden,’ had zij geantwoord. ‘Met die spraakwaterval wordt hij vast advocaat.’

Ik was het er niet mee eens. Ik wilde ophouden met praten en beginnen met schrijven. Als ik ervan overtuigd was dat een volwassene tegenover mij een onrecht had begaan, zwaaide ik een ballpoint onder zijn neus: 'Als ik groot ben, vertel ik alles in een boek dat gaat heten *Ik als kind*.'

De titel kon beter, maar het boek zou inslaan als een bom.

De waarheid is dat ik liever kunstschilder zou worden. Op mijn zesde had ik al mijn ultieme meesterwerk geschilderd: *Mama eet een tros druiven*. De tros was twee keer zo lang als mijn moeder, de druiven leken op de ballen uit de kerstboom en het gezicht van mijn moeder was identiek aan een druif.

Ze had het in de keuken opgehangen en liet het trots zien als er familie kwam. Van hun verbaasde gezichten had ik de eerste existentiële respons opgevangen: schilderen zou nooit mijn talent worden. De wereld die in mij leefde zou ik moeten proberen te schilderen met woorden.

Bij Giorgio en Ginetta thuis speelde zich het treurigste oudejaarsdiner uit de geschiedenis af. Ondanks mijn pogingen om wat leven in de brouwerij te brengen werden de dertienjarige zoon en ik om negen uur 's avonds na een bord pasta en een biefstukje, beide met boter bereid, naar onze stapelbedden gestuurd.

Een plak cake en een fatsoenlijke uitleg zaten er niet in. Mijn vader en moeder waren een boodschap gaan doen, dezelfde van die ochtend of misschien een andere, maar net zo geheimzinnig. En wij moesten meteen opkrassen naar bed.

Ik herinner me nog de regelmatige ademhaling van mijn

lotgenoot boven mij. En het vuurwerk om middernacht, dat het donker van de kamer door de niet helemaal neergelaten blinden verdreef.

Onder de dekens bleef ik me met felle ogen en een als een malle molen tollend hoofd afvragen wat voor ergs ik in de kerstvakantie had uitgehaald dat ik een dergelijke straf verdiende.

Ik had twee keer gelogen, een keer was ik brutaal geweest tegen mijn moeder, en Riccardo, het Juve-jongetje dat op de tweede verdieping woonde, had ik een schop onder zijn hol verkocht.

Het leken mij geen ernstige zonden, vooral de laatste niet.

II

Op de eerste dag van het jaar zeiden Giorgio en Ginetta dat mijn moeder op de terugweg van de boodschap naar het ziekenhuis had moeten voor een paar onderzoeken. Maandenlang bleef ze boodschappen doen en weg voor onderzoeken. Steeds ook in het ziekenhuis. Waren het maar schoolonderzoeken geweest, dan had ik haar leren afkijken.

Ik zag haar in gedachten bezig met een van de vraagstukken die de juffrouw ons had opgegeven voor de vakantie. Een kind legt drie kilometer af en verliest om de twee hectometer twee balletjes: hoeveel balletjes heeft het na negentienhonderd meter verloren?

Ik had de pest aan hectometers. En aan dat idiote kind dat overal balletjes verloor en toch bleef doorlopen alsof er niets aan de hand was.

's Middags verscheen mijn vader weer om met me naar het ziekenhuis naar mijn moeder te gaan. Hij was weer een woudreus geworden.

'Eerst gaan we bloemen voor haar kopen,' stelde ik voor.

'Nee. Eerst gaan we bij Baloe langs. Hij heeft iets belangrijks te vertellen.'

Ik ging op mijn strepen staan. Baloe was de aalmoezenier

van de welpen, de jeugdafdeling van de padvinderij waar ik al een paar maanden bij zat. Ik wilde hem graag gedag zeggen, maar hij moest wel zijn beurt afwachten. Hij mocht niet de weg naar mijn moeder afsnijden.

Bemiddeling van Giorgio en Ginetta maakte een eervol compromis mogelijk. We zouden na de ontmoeting met Baloe naar het ziekenhuis gaan, maar eerder al de bloemen kopen.

Ik verscheen bij het oratorium van de padvinderij met een heel rozenperk rode rozen in mijn armen.

Van de beer uit het *Jungleboek*, zijn naamgenoot, had Baloe zijn lompe manieren en goedheid overgenomen. Hij ontving ons in de ruimte die bestemd was voor de welpen en maakte meteen een grap over het kampioenschap voetballen. Ook al was hij geboren in Buenos Aires en woonde hij net als wij in Turijn, hij was supporter van het Cagliari van Gigi Riva.

Hij had voetbalplaatjes om te laten zien, maar mijn vader viel hem in de rede.

‘Laat een andere keer maar zien, Baloe.’

Hij zuchtte en vroeg me naar het plafond te kijken: een lucht van blauwe krijtjes die ik mee had helpen kleuren. Hij legde een enorme hand op mijn schouder en met de andere wees hij op de krijtjeslucht.

‘Mama is je beschermengel, dat weet je. Ze heeft al lang toestemming gevraagd om naar boven te zweven om je beter te beschermen en gisteren heeft de Heer haar tot zich geroepen...’

Ik voelde een lepel van ijs mijn buik binnendringen en hem helemaal leeghalen. Met een ruk draaide ik me om naar mijn vader op zoek naar iets wat op een ontkenning wees, maar ik zag alleen dat hij rode ogen en bleke lippen had.

‘Laten we bidden,’ zei Baloe.

‘Heer, geef haar de eeuwige rust. Dat het eeuwige licht haar verlichte en dat zij ruste in vrede. Amen.’

Baloes warme stem klonk langs de schepen van de lege kerk.

Op mijn knieën in de eerste bank, het rozenperk stijf tegen mijn borst aan, bewoog ik mijn lippen mee, maar vanbinnen welden er andere woorden op.

‘Schenk mama een korte rust, Heer. Maak haar wakker, zet koffie voor haar en stuur haar meteen hierheen. Ze is mijn moeder, hè? Of breng haar beneden en laat mij boven komen. U mag kiezen. Maar wel snel. Zullen we doen dat ik nu mijn ogen sluit en als ik ze weer opendoe, dat u dan hebt besloten? Amen.’

III

Mijn moeder werd in de huiskamer opgebaard en blootgesteld aan de pijnlijke nieuwsgierigheid van de buurt.

Ik wilde haar niet zien. Ik was er nog van overtuigd dat ze zou terugkomen. Het is mijn aard om nederlagen niet als onherstelbaar te beschouwen. De films die ik het liefste heb, zijn die waarin de hoofdpersoon alles kwijtraakt, maar vlak voor de afgrond een stap achteruit doet en weer terugkomt.

Pas als volwassene zou ik leren niet voor nog geopende kisten weg te lopen. En ik zou ontdekken dat doden kleiner worden. Alsof het beenderenkleed een paar maten krimpt, zodra de geest het geen leven meer inblaast.

De doden worden kleiner en de overlevenden worden kwaadaardig, als geliefden die een blauwtje hebben gelopen. Ze hebben de pest aan de wereld die het niet zo zwaar heeft als zij.

Het verdriet maakte me onhandelbaar. Het was twee jaar daarvoor ook al gebeurd, toen ik met een brandende keel was bijgekomen van de operatie aan mijn amandelen; ik schreeuwde naar de artsen en de familieleden aan mijn hoofdeinde: 'Weg allemaal, alleen mama mag blijven!'

Ook nu ging ik tegen de bezoekers tekeer. Maar in plaats van hen te ergeren leek mijn bothed de menslievende krachten twee keer zo sterk te maken.

Ik verdroeg ze niet, die meewarige gezichten, de liefkoningen van iemand die medelijden met me had en de domme uitlatingen die in de lucht bleven hangen.

Wat erg.

Zo jong nog.

Arme jongen.

Akelige ziekte.

Alsof er een mooie ziekte had bestaan die je bij wijze van aalmoes in leven liet.

De operatie aan mijn amandelen moest een heel mooie ziekte zijn geweest. Het herstel had me wekenlang van mijn huiswerk gehouden, samen met de ijsjes van mijn moeder en mijn geheime schuilplaats: de Onderzeeër.

Ergens in de middag deed ik de blinden omlaag en ging andersom in bed liggen, met mijn hoofd aan het voeteneinde en mijn voeten onder het kussen.

Ik maakte mijn duiken in eenzaamheid, maar in de moeilijkste gevallen liet ik mij vergezellen door Nemecek, de jongen van de Pálstraat, die zich op een boekpagina, die door mijn moeder was voorgelezen en zo te herkennen was omdat ik hem met mijn bittere snikken had ondergekwijld, stervend en al over straat voortsleept, om zijn kameraden in de beslissende slag te helpen.

Van alle kanten omsingelde de vijand de Onderzeeër. Maar beschermd door de toversluier van lakens weerstond